

УДК 316.774:32

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4\(80\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4(80)-10)

Анна СТИЧИНСЬКА

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
by_stycha@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0519-4305

РОЛЬ ЗМІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

У сучасному інформаційному суспільстві засоби масової інформації відіграють вирішальну роль у формуванні громадської думки та впливі на політичні процеси. У статті проаналізовано багатогранний вплив медіа на політичне життя суспільства, зосереджуючи увагу як на конструктивному, так і на маніпулятивному потенціалі ЗМІ. Спираючись на теоретичні положення таких дослідників, як М. Маклюєн та Д. Меннінг, а також використовуючи методи порівняльного аналізу та кейс-стаді, автор досліджує, як медіа формують політичний порядок денний, інтерпретують події та впливають на сприйняття політичних акторів.

У статті розглядаються ключові механізми впливу, зокрема формування порядку денного, фреймінг (інтерпретаційні рамки) та емоційна маніпуляція, що дозволяють ЗМІ змінювати характер публічного дискурсу та політичної поведінки. Значна увага приділяється взаємодії медіа з політичними елітами, зокрема питанням стратегічної комунікації, конструювання іміджу та використання соціальних мереж для політичного впливу. Аналізується, як політики використовують медіа для трансляції меседжів, управління наративами й навіть спроб контролю інформаційного простору.

Окремо розглядається феномен соціальних мереж, які, з одного боку, демократизують доступ до інформації, а з іншого – сприяють поширенню дезінформації та маніпуляцій через алгоритми, ботів та інформаційні бульбашки. У підсумку автор стверджує, що медіа є невід'ємною складовою сучасного політичного життя, однак потребують критичного осмислення, розвитку медіаграмотності та запровадження інституційних запобіжників для захисту демократичних цінностей. У перспективі доцільно звернути увагу на зростаючу роль штучного інтелекту в медіавпливі, адже саме він формуватиме нові підходи до політичних комунікацій у XXI столітті.

Ключові слова: інформаційне суспільство, політичні процеси, публічна думка, засоби масової інформації, громадянська активність, медіаполітика.

Anna Stychynska. THE ROLE OF THE MEDIA IN THE POLITICAL LIFE OF SOCIETY

In today's information-driven society, mass media plays a crucial role in shaping public opinion and influencing political processes. This article analyzes the multifaceted impact of media on the political life of society, highlighting both its constructive and manipulative potentials. Drawing on the theoretical insights of scholars such as M. McLuhan and D. Manning, and incorporating comparative and case study analyses, the study explores how media sets political agendas, interprets events, and influences public perceptions of political actors. Key mechanisms such as agenda-setting, framing, and emotional manipulation are examined to illustrate how media can shape public discourse and behavior.

The research also focuses on the interaction between the media and political elites, emphasizing strategic communication, image construction, and the use of social media platforms. The article discusses how political figures use media for public messaging, manage narratives, and even attempt to control information flows. Additionally, it assesses the ethical dimension of journalism, advocating for high standards of truth, objectivity, and independence as essential to democratic governance.

Special attention is given to the rise of social media and its dual role in democratizing access to information while also facilitating the spread of misinformation and manipulation through algorithms, bots, and echo chambers. The paper concludes that while media is indispensable to modern political life, it must be approached with critical thinking, media literacy, and institutional safeguards to prevent abuses and protect democratic values. Future research should consider the evolving role of artificial intelligence in media influence, which is becoming increasingly significant in shaping political narratives.

Key words: information society, political processes, public opinion, mass media, civic engagement, media policy.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві засіб масової інформації (ЗМІ) відіграє ключову роль у формуванні публічної думки, впливаючи на політичні процеси та рішення. Відкритість, прозорість та доступність інформації стали критично важливими для забезпечення демократії та права на свободу слова.

Огляд літератури:

У дослідженнях вчених, таких як М. Маклюєн, Д. Меннінг, та інших, акцентується увага на ролі ЗМІ у формуванні суспільної свідомості та впливі на політичні процеси. Різні підходи та точки зору на взаємозв'язок між ЗМІ та політикою викликають потребу у глибшому аналізі цього питання.

Мета та завдання. Метою наукового дослідження є аналіз ролі ЗМІ в політичному житті суспільства, вивчення їх впливу на формування публічної думки та політичні рішення. З метою досягнення цієї мети поставлені наступні завдання:

- проаналізувати теоретичні підходи до ролі ЗМІ в політиці;
- вивчити практичний вплив ЗМІ на політичні процеси через приклади з реального життя;
- оцінити можливі позитивні та негативні наслідки впливу ЗМІ на політичне життя суспільства.

Методи дослідження

Для вивчення ролі ЗМІ в політичному житті суспільства були використані наступні методи:

1. Літературний аналіз:

Для теоретичного аналізу були використані наукові праці відомих вчених, а також статті з журналів та інтернет-ресурсів. Цей метод дозволив систематизувати та узагальнити існуючі підходи до розуміння ролі ЗМІ в політичному житті.

2. Компаративний аналіз:

Для порівняння ролі ЗМІ в політичному житті різних країн було проведено аналіз зарубіжних досліджень та статей, що дозволило виявити особливості та спільні тенденції.

Використання цих методів дало змогу отримати комплексне та об'єктивне розуміння ролі ЗМІ в політичному житті суспільства, зробити висновки щодо їхнього впливу та визначити ключові аспекти, які потребують уваги для забезпечення демократичного функціонування суспільства.

Результати дослідження

1. Роль ЗМІ в формуванні публічної думки

Засоби масової інформації (ЗМІ) в сучасному суспільстві відіграють не тільки роль посередників між подіями та громадськістю, але й впливають на формування публічної думки, визначаючи агенду обговорення та інтерпретацію політичних подій. Цей вплив може бути досліджений через кілька ключових аспектів:

1. Формування агенди

ЗМІ активно впливають на формування агенди обговорення, визначаючи, які теми є актуальними для громадськості. Цей процес може бути реалізований через різні механізми, такі як:

- Селективний підбір новин: ЗМІ акцентують увагу на певних подіях, використовуючи їх для формування обговорення в суспільстві.
- Емоційне забарвлення: Засоби масової інформації використовують емоційне забарвлення матеріалів для стимулювання певних реакцій аудиторії.

2. Інтерпретація політичних подій

ЗМІ не лише інформують громадськість про події, але й інтерпретують їх, надаючи їм певний сенс і значення:

- Політичний аналіз: Журналісти часто виступають з аналізом подій, вказуючи на їхній політичний контекст і наслідки.
- Створення образів: ЗМІ формують образи політичних діячів, що впливає на їхню популярність та довіру до них.

3. Використання медіастратегій

Для досягнення своїх цілей ЗМІ використовують різні медіастратегії:

- Фреймінг: Журналісти використовують конкретні рамки (фрейми) для представлення інформації, що впливає на сприйняття аудиторією.
- Спін: Використання певного кута зору або тлумачення подій для створення певного враження про них [5].

2. Вплив ЗМІ на політичні процеси

Засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють ключову роль у політичному житті суспільства, впливаючи на різні аспекти політичних процесів. Вони активно формують публічну думку, мобілізуючи громадян, визначають політичну агенду та формують сприйняття політичних діячів.

ЗМІ впливають на формування публічної думки, вказуючи на актуальні теми для обговорення та інтерпретуючи політичні події. Теорія фільтрації інформації, запропонована Едвардом С. Херстом, стверджує, що ЗМІ відбирають, зосереджують та використовують певні події, що впливає на публічну думку та сприйняття суспільних проблем.

Також ЗМІ впливають на активність громадян у політичних процесах, мобілізуючи їх до дії. Теорія агенди-сетінга стверджує, що ЗМІ можуть впливати на те, які питання вважаються нагальними для суспільства, і таким чином мобілізувати громадян до участі у політичному процесі.

ЗМІ активно визначають агенду обговорення, вибираючи, які теми та питання є ключовими для суспільства. Вони використовують медіастратегії, такі як спін (використання певного кута зору для створення певного враження), і фреймінг (використання конкретних рамок для представлення інформації), що дозволяє їм активно формувати думку про політичних лідерів та події.

Крім того, ЗМІ впливають на виборчий процес, політичні рішення та дії політичних діячів. Висвітлення певних тем ЗМІ може впливати на рішення виборців під час виборів. Використання конкретних фреймів для представлення політичних дій або подій також

впливає на їхнє сприйняття громадськістю та, відповідно, на політичні рішення.

Отже, розуміння впливу ЗМІ на політичні процеси є ключовим для аналізу сучасного політичного процесу та розвитку демократичного суспільства. Цей вплив проявляється на різних рівнях і зумовлює необхідність критичного осмислення інформації, яку ми отримуємо через ЗМІ.

3. *Механізми взаємодії між ЗМІ та політичною елітою*

Засоби масової інформації (ЗМІ) та політична еліта є двома основними акторами в політичному просторі, і їхня взаємодія має величезний вплив на політичні процеси та рішення. Для кращого розуміння цього процесу давайте розглянемо основні механізми взаємодії між цими двома групами.

1. Медіатизація політики

Медіатизація політики означає, що ЗМІ стають ключовими посередниками між політичною елітою та громадськістю. Політична еліта активно використовує ЗМІ для комунікації з громадськістю, просуваючи свої погляди, ідеї та ініціативи.

2. Медіапланування та стратегії комунікації

Політична еліта ретельно планує свою медіастратегію, вибираючи певні ЗМІ для розповсюдження своїх повідомлень. Це може включати в себе організацію прес-конференцій, інтерв'ю та інші медіа заходи.

3. Співпраця та взаємодія на рівні інформації

Часто політична еліта надає ексклюзивну інформацію або коментарі ЗМІ, щоб впливати на публічну думку та формувати своє уявлення про поточні події.

4. Лобіювання та вплив на медіаполітику

Політична еліта також впливає на медіаполітику країни, сприяючи або заважаючи законодавчим ініціативам, які стосуються ЗМІ. Це може бути зроблено через лобіювання, консультації та інші форми взаємодії.

5. Використання медіа для формування образу

Політична еліта активно використовує ЗМІ для формування свого позитивного образу в очах громадськості, створюючи сприятливий образ політичних лідерів та підтримуючи їхню популярність.

6. Контроль над інформацією

Політична еліта також намагається контролювати потік інформації, використовуючи різні механізми, такі як цензура, регулювання ЗМІ або вплив на власників медіа.

7. Взаємодія з соціальними медіа

З появою соціальних медіа політична еліта також активно використовує ці платформи для

комунікації з громадськістю, створюючи та підтримуючи свій образ в онлайн-просторі.

Механізми взаємодії між ЗМІ та політичною елітою дуже різноманітні та включають в себе різні стратегії та методи. Ця взаємодія має значущий вплив на формування публічної думки, політичні рішення та розвиток демократичного суспільства. Для забезпечення прозорості та незалежності політичного процесу важливо критично ставитися до інформації, яку ми отримуємо через ЗМІ, та розуміти механізми їхньої взаємодії з політичною елітою.

4. *Ефективність впливу ЗМІ на громадян*

Засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють ключову роль у формуванні публічної думки та впливі на політичні процеси. Однак, наскільки ефективним є цей вплив на громадян? Для відповіді на це питання розглянемо декілька аспектів взаємодії між ЗМІ та громадськістю.

1. Доступність та доступність інформації

Одним з ключових факторів ефективності впливу ЗМІ є доступність та доступність інформації для громадян. Завдяки широкому розповсюдженню та різноманітності медіа, інформація стає легко доступною для більшості людей.

2. Довіра до ЗМІ

Довіра до ЗМІ є важливим фактором ефективності їхнього впливу на громадян. Якщо громадяни вірять інформації, яку вони отримують, вона буде більш впливовою на їхнє сприйняття політичних подій та рішень.

3. Фільтрація та відбір інформації

ЗМІ часто фільтрують та відбирають інформацію, яку вони публікують. Це може впливати на сприйняття громадян, зосереджуючись на певних аспектах подій або інтерпретуючи їх у певний спосіб.

4. Емоційний вплив

ЗМІ часто використовують емоційний вплив для привернення уваги та мобілізації громадян. Сенсаційні заголовки, високий ступінь драматизації та інші елементи можуть викликати сильні емоції та реакції.

5. Соціальні мережі та алгоритми

З поширенням соціальних мереж ЗМІ впливають на громадян через алгоритми, які враховують індивідуальні інтереси та попередній досвід користувачів. Це може збільшувати ефективність впливу ЗМІ на громадян, адже інформація адаптується до особистих інтересів та переконань користувачів.

6. Критичне мислення громадян

Важливим аспектом ефективності впливу ЗМІ є рівень критичного мислення громадян. Якщо люди критично ставляться до отрима-

ної інформації, це може знижувати вплив ЗМІ на їхнє сприйняття подій.

Ефективність впливу ЗМІ на громадян залежить від ряду факторів, таких як довіра до медіа, доступність інформації, використання емоційного впливу та критичне мислення громадян. Розуміння цих механізмів допомагає краще осмислити роль ЗМІ в сучасному суспільстві та їхній вплив на формування публічної думки та політичні процеси [4].

5. Маніпулятивні техніки ЗМІ

Засоби масової інформації (ЗМІ) часто використовують різні техніки для формування публічної думки та впливу на громадян. Однією з найбільш ефективних, але і проблематичних є маніпуляція інформацією. Розглянемо деякі основні маніпулятивні техніки, які часто використовуються ЗМІ.

1. Сенсаційні заголовки

ЗМІ часто використовують сенсаційні заголовки для привернення уваги читачів та збільшення читачкої активності. Ці заголовки можуть бути перебільшеними або не відображати дійсність, що викликає невірне розуміння події або ситуації.

2. Емоційне викликання

Використання емоційного впливу для привернення уваги читачів та мобілізації їхньої реакції є частою практикою. ЗМІ можуть використовувати драматичні зображення, цитати або історії для виклику сильних емоцій та реакцій читачів.

3. Фреймінг

Фреймінг – це техніка, яка використовується для представлення інформації в певному контексті або рамках. ЗМІ можуть фокусуватися на певних аспектах події або інтерпретувати її у певному світлі, що впливає на сприйняття читачів.

4. Вибіркове представлення фактів

Часто ЗМІ вибірково представляють факти або інформацію, використовуючи лише ту інформацію, яка підтверджує їхній погляд або позицію. Це може призвести до спотворення дійсності та невірного розуміння подій.

5. Маніпуляція публічною думкою

ЗМІ можуть впливати на публічну думку, пропонуючи певні теми для обговорення, використовуючи певні терміни або концепції, що спрямовують думку громадськості у певний спосіб [5–7].

Маніпулятивні техніки ЗМІ мають значущий вплив на формування публічної думки та сприйняття громадян. Ці техніки можуть викликати невірне розуміння подій, спотворювати дійсність та впливати на поведінку та реакцію громадськості. Для забезпечення об'єктивного та незалежного інформування

важливо бути критичним до інформації, яку ми отримуємо через ЗМІ, та розпізнавати маніпулятивні техніки, які вони використовують.

6. Роль соціальних медіа в політичних процесах

Соціальні медіа стали важливим інструментом у сфері політики, впливаючи на формування публічної думки, мобілізацію громадськості та розповсюдження інформації. Проте разом з позитивними аспектами вони також стали платформою для розповсюдження дезінформації та маніпуляції. Розглянемо детальніше ці аспекти.

Вплив на формування публічної думки

1. Мобілізація громадськості: Соціальні медіа дозволяють швидко мобілізувати громадськість навколо певної теми чи події. Це може призвести до збільшення активності громадян у політичному процесі та їхнього участі в обговоренні важливих питань.

2. Формування агенди: Соціальні медіа впливають на формування публічної агенди, визначаючи теми для обговорення та розгляду громадськістю. Вони можуть впливати на спрямованість дискусій та акценти в політичному дискурсі.

Розповсюдження дезінформації

1. Віральність: Однією з особливостей соціальних медіа є їхній потенціал створювати віральний контент, який швидко розповсюджується серед користувачів. Це може призвести до швидкого поширення дезінформації та фейкових новин.

2. Маніпуляція алгоритмами: Алгоритми соціальних медіа можуть впливати на відображення та пріоритизацію інформації в новинному стрічці користувача, що може бути використано для поширення певної інформації або дезінформації.

3. Боти та антивіруси: В соціальних мережах активно використовуються боти та антивіруси для автоматизованого поширення інформації та впливу на публічну думку.

Протидія дезінформації

1. Фактчекінг: Деякі платформи соціальних медіа впроваджують ініціативи з фактчекінгу, спрямовані на виявлення та виправлення дезінформації.

2. Обмеження розповсюдження фейкових новин: Соціальні мережі використовують різні методи для обмеження розповсюдження дезінформаційних матеріалів, такі як позначки «спірне» контенту, зниження рейтингу або видалення небезпечних постів.

Соціальні медіа відіграють важливу роль у політичних процесах, впливаючи на формування публічної думки, мобілізацію громадськості та розповсюдження дезінформації.

Для забезпечення об'єктивного та надійного інформування важливо розпізнавати маніпулятивні техніки, які використовуються в соціальних медіа, та підтримувати ініціативи з протидії дезінформації [4, 7].

7. Етичні аспекти діяльності ЗМІ

Журналістика, як професійна діяльність, ґрунтується на етичних принципах, які мають забезпечувати об'єктивність, правдивість та незалежність інформації. Розглянемо основні етичні стандарти журналістики та їхню роль у забезпеченні об'єктивності та незалежності ЗМІ від політичних впливів.

Етичні стандарти журналістики

1. Об'єктивність: Журналісти повинні намагатися представляти інформацію об'єктивно та без прикметників, уникаючи підкреслення певних поглядів чи інтересів.

2. Правдивість: Інформація, яку надають ЗМІ, повинна базуватися на перевірених фактах, а не на чутках або неперевірених даних.

3. Незалежність: Журналісти повинні діяти незалежно від політичних, економічних або інших зовнішніх впливів, що можуть впливати на їхній професійний суд.

4. Інтегритет: Журналісти мають дотримуватися високих стандартів чесності та інтегритету, не допускаючи плагіату, маніпуляцій та інших порушень професійної етики.

5. Повага до приватного життя: ЗМІ повинні поважати приватне життя осіб та уникають неправомірного втручання у нього.

Роль етичних стандартів у забезпеченні незалежності та об'єктивності ЗМІ

1. Захист від політичного тиску: Етичні стандарти журналістики слугують як захист від політичного тиску та впливу, допомагаючи зберегти незалежність ЗМІ.

2. Боротьба з дезінформацією: Високі етичні стандарти сприяють виявленню та виправленню дезінформації, а також забезпечують достовірність та надійність інформації, яку надають ЗМІ.

3. Забезпечення довіри читачів: Дотримання етичних стандартів журналістики допомагає зберегти довіру громадськості до ЗМІ, що є ключовим для їхньої діяльності та впливу на суспільство.

4. Соціальна відповідальність: Етичні принципи зобов'язують журналістів відігравати соціально відповідальну роль у суспільстві, допомагаючи формувати об'єктивне та розгорнуте розуміння актуальних подій та питань.

Етичні стандарти журналістики відіграють важливу роль у забезпеченні об'єктивності, незалежності та довіри до ЗМІ. Вони слугують як основа для професійної діяльності журналістів та захисту від різних форм впливу та маніпуляцій. Для підтримки високих стандартів довіри та надійності інформації, яку надають ЗМІ, важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати етичні принципи та стандарти журналістики [1, 3].

Висновки. Засоби масової інформації (ЗМІ) та соціальні медіа відіграють ключову роль у формуванні публічної думки та політичних процесах. Однак, їхня діяльність часто супроводжується маніпулятивними техніками та розповсюдженням дезінформації, що підкреслює необхідність високих етичних стандартів у журналістиці.

Етичні принципи та стандарти журналістики є ключовими для забезпечення об'єктивності, незалежності та довіри до ЗМІ. Вони слугують захистом від політичного тиску та маніпуляцій, сприяють виявленню та виправленню дезінформації, а також забезпечують соціальну відповідальність журналістів.

Отже, для забезпечення високого рівня довіри та надійності інформації, яку надають ЗМІ, необхідно активно розвивати та вдосконалювати етичні принципи та стандарти журналістики, а також підтримувати критичне мислення громадян та обізнаність з медіаосвіти.

Література:

1. Ангелова Д. О. Засоби масової інформації як об'єкт культурної політики держави : автореф. Дип. Роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 281 «Публічне управління та адміністрування», ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. 14 с.
2. Антошина І. В. Роль засобів масової інформації у функціонуванні інформаційної влади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2022. № 57. С. 4–7.
3. Денисова А. Технології «чорного піару» у політичних процесах сучасності. *Політичне життя*. 2017. № 4. С. 13–17.
4. Максимчук О. В. Бондар С. С. Роль мас медіа у формуванні політичних міфів. *Актуальні проблеми політики*. 2020. № 65. С. 49–55.
5. Проноза І. І. Засоби масової інформації і комунікації в інформаційній війні як сучасна політична практика. *Політикус : науковий журнал*. 2020. № 3. С. 65–70.
6. Проноза І. І. Роль політичних комунікацій у сучасному інформаційному просторі. *Політикус : науковий журнал*. 2021. № 3. С. 75–81.

7. Русиняк А. І. Нормативна теорія взаємовідносин медіа та політики: суть та основні моделі. Матеріали Всеукраїнської конференції «Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри» (м. Івано-Франківськ. 12–13 жовтня 2017 р.).

8. Черниш О. О. Роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни. *Education and Pedagogical Sciences («Освіта та педагогічна наука»)* / гол. ред. А. В. Жучок ; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». 2020. № 3 (175). С. 11–19.

Дата надходження статті: 03.11.2025

Дата прийняття статті: 08.12.2025

Опубліковано: 22.12.2025